

MELDING AV FORETAKSSAMMENSLUTNING

ETTER KONKURRANSELOVEN § 18

Av foretakssammenslutningen mellom

KPMG AS

og

RAV Holding AS

19. november 2019

Offentlig versjon

1 KONTAKTINFORMASJON

1.1 Melder (kjøper)

Navn: KPMG AS
Organisasjonsnummer: 935 174 627
Forretningsadresse: Sørkedalsveien 6, 0369 Oslo
Postadresse: Postboks 7000 Majorstuen, 0306 Oslo

Melders representant

Navn: Arntzen de Besche Advokatfirma AS
Kontaktperson: Advokat Svein Terje Tveit /
advokat Magnus H. K. Viddal
Postadresse: Postboks 2734 Solli, 0204 Oslo
E-postadresse: stt@adeb.no / mvi@adeb.no
Telefonnummer: 95 06 26 85 / 97 54 48 90

Vi ber om at all kontakt vedrørende Konkurransetilsynets behandling av Foretakssammenslutningen foregår gjennom Arntzen de Besche Advokatfirma AS.

1.2 Annet involvert foretak (målselskap)

Navn: RAV Holding AS
Organisasjonsnummer: 912 591 220
Adresse: Karenslyst Allè 9 C, 0278 Oslo

2 BESKRIVELSE AV FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN

KPMG AS ("KPMG revisjons- og rådgivingselskap" eller "Melder") skal erverve 100 % av aksjene i RAV Holding AS ("RAV Holding" eller "Målselskapet"). Selgerne, Kloven Invest AS, Apaxcon AS, Wasp Invest AS, CIS Consulting AS, Set Invest AS, Atle Melbo Holding AS, Paalzach Holding AS, Ewara Invest AS og RAV Holding AS (2,97 % egne aksjer), eier samtlige aksjer i Målselskapet.

Transaksjonen vil utgjøre en meldepliktig foretakssammenslutning i henhold til konkurranse-loven § 18 første ledd, jf. konkurranse-loven § 17 første ledd litra a).

[Unntatt offentlighet]. Gjennomføring er betinget av godkjenning fra Konkurransetilsynet, jf. avtalens punkt 4.1.1.

Vedlegg 1: Aksjekjøpsavtale datert 8 november 2019 (vedlegget unntatt offentlighet)

[Unntatt offentlighet].¹

¹ [Unntatt offentlighet]

3 BESKRIVELSE AV INVOLVERTE FORETAK OG FORETAK I SAMME KONSERN

3.1 KPMG

KPMG er et ledende internasjonalt nettverk av revisjons- og rådgivningsselskaper med mer enn 207.000 medarbeidere over hele verden i 153 land. KPMG Norge har om lag 1200 medarbeider fordelt på 25 lokasjoner i Norge. Selskapet yter tjenester innen regnskap, revisjon, avtaler, ledelsesrådgivning, risikorådgivning, advokattjenester og infrastruktur.² Dagens KPMG revisjons- og rådgivningsselskap er et resultat av flere fusjoner de siste 100 årene.

Omsetning og driftsresultat 2018	KPMG (konsern) (i NOK)
Omsetning i Norge	1 684 538 000
Driftsresultat i Norge	N/A

For nærmere informasjon om KPMG revisjons- og rådgivningsselskap viser vi til KPMGs åpenhetsrapport 2018, årsberegningen³, samt til www.kpmg.no.

3.2 RAV Holding

RAV Holding AS driver med investering i og forvaltning av aksjer, samt annen tilknyttet virksomhet. Virksomheten eier to heleide datterselskap, RAV Norge AS og CPMS AS. Konsernet har til sammen omkring 60 ansatte.

RAV Norge AS ble etablert i 2002, og selskapet har sitt utspring fra Cognos-miljøet i Norge. I starten var selskapet fokusert på levering av rapportering og analyse. Gjennom et samarbeid med kunder og teknologipartnere, har selskapet gradvis utvidet produkt-, løsnings- og tjenestespekter.

Selskaper beskjeftiger seg i dag med rådgivning og salg for bedrifter og organisasjoner som står midt i en digital transformasjon. Gjennom tilpassede prosesser, effektive leveranser og smarte løsninger hjelper vi våre kunder i et stadig tøffere marked. RAV tilbyr markedsledende løsninger og verktøy innen Performance Management, Business Analytics, Information Management og Digital Transformation. Sammen med kunden forenkler vi hverdagen, skaper varig verdi og sikrer at målene nås. RAV Norge AS leverer blant annet software/tjenester til slutt kunder som har innvirkning på innholdet i kundenes regnskaper/kontrollen over regnskapene eller som utfører ledelsesoppgaver.

Selskapet CPMS AS har flyttet all sin aktivitet til RAV Norge AS. I dag er det bare forvaltning av noen supportavtaler som gir inntekt i selskapet.

Selskapet er ikke medlem av noen bransjeorganisasjoner.

Omsetning og driftsresultat 2018	[Annet involvert foretak]
Omsetning i Norge	5 119 000 (RAV Holding) 126 941 000 (RAV Norge AS) 50 000 (CPM AS)

² Advokatfirmaet eies direkte av aktive deleiere (partnere), og har lisens i KPMG-nettverket, slik pålagt etter domstolloven § 231, andre ledd, første punktum.

³ Åpenhetsrapporten og årsberetningen er tilgjengelig her: <https://home.kpmg/no/nb/home/om-kpmg/arsberetning-og-apenhetsrapport.html>

Driftsresultat i Norge	4 663 000 (RAV Holding) 12 055 000 (RAV Norge AS) 33 000 (CPM AS)

Nærmere informasjon om RAV er tilgjengelig på www.rav.no

4 FORETAKSSAMMENSLUTNINGENS KONKURRANSEVIRKNINGER

4.1 Innledning – ingen berørte marked

Både KPMG revisjons- og rådgivningsselskap og RAV er aktive innenfor et overordnet rådgivningsmarked til bedrifter og organisasjoner i Norge. Selskapene er ingen nære konkurrenter, og tilbyr i liten grad overlappende tjenester.

Mens KPMG revisjons- og rådgivningsselskap er en av fire ledende revisjonsselskaper, og tilbyr et bredt spekter av tilknyttede tjenester, er RAVs virksomhet rådgivning, løsninger og verktøy innen digital transformasjon som nærmere beskrevet over. RAV komplementerer KPMG med sine løsninger innen regnskapsrapportering, konsolidering, budsjett og styringsverktøy. KPMG revisjons- og rådgivningsselskap og RAV betjener i liten grad de samme kundene.⁴

KPMG revisjons- og rådgivningsselskap og RAV har verken hver for seg eller samlet en markedsandel over [Unntatt offentlighet] innenfor rådgivning knyttet til digital transformasjon - uavhengig av hvordan dette rådgivningsmarkedet nærmere avgrenses.⁵ Det foreligger dermed ingen berørte markeder, og foretakssammenslutningen vil ikke ha noen merkbar innvirkning på konkurransen. Melder vil for ordens skyld kort redegjøre for bedriftsrådgivningsmarkedet.

4.2 Konkurransen i rådgivningsmarkedene

RAV Norge hadde, som det fremgår ovenfor, en omsetning på omkring NOK 126 millioner.

KPMG revisjons- og rådgivningsselskaps forretningsområde 'advisory' hadde i 2018 en omsetning på omkring NOK 494 millioner. Rådgivningen ytes gjennom den juridiske enheten KPMG AS og omfatter et bredt spekter av økonomisk- og forretningsrelatert rådgivningstjenester (ledelsesrådgivning, risikotjenester, transaksjonsrådgivning, granskning og compliance, cybersikkerhet og digital). Tjenestene ytes til små nasjonale bedrifter, offentlige virksomheter og store multinasjonale selskap. Den begrensede overlappen til RAV gjelder kun 'digital'. En rekke av de tjenestene RAV leverer leveres ikke av KPMG revisjons- og rådgivningsselskap overhodet. Dette gjelder blant annet statistikk programvare og konsolideringssoftware (til å konsolidere regnskaper mv.).

⁴ KPMG har av hensyn til plikter etter revisorloven kartlagt hvilke av RAVs kunder som allerede er revisjonskunder av KPMG, og kommet frem til at dette gjelder [Unntatt offentlighet] kundeforhold i RAV Norge AS. Det vises til KPMGs brev til Konkurransetilsynet av 12. september 2019, hvor dette er nærmere redegjort for.

⁵ Ifølge Source Research er det norske rådgivningsmarkedet (consulting market) på over MEUR 664, dvs. NOK 6,5 milliarder i 2018. Markedet forventes å vokse med 5 % i 2019 til minst NOK 7 milliarder. KPMG/RAV vil da ha en omsetning på [Unntatt offentlighet]. Beregningen tar kun høyde for omsetningen til de fire store revisjons- og rådgivningselskapene. I praksis anslår Source Research at disse utgjør omkring 70 % av markedet, slik at den reelle markedsandelen er betydelig lavere. Rapporten er tilgjengelig her:

<https://reports.sourceglobalresearch.com/report/5008/the-nordics-consulting-market-in-2019>

Innenfor rådgivningsmarkedet, herunder rådgivning knyttet til digitale tjenester, verktøy og løsninger, møter KPMG revisjons- og rådgivningsselskap og RAV konkurranse fra de ledende revisjonsselskapene PwC, Ernst & Young (EY) og Deloitte. PwC oppgir at de omsatte for NOK 1205 millioner innen advisory i regnskapsåret 2018/2019, mens tilsvarende tall for EY og Deloitte er henholdsvis NOK 883 millioner innen 'advisory' NOK 651 millioner innen rådgivning (consulting).⁶ I tillegg møter partene konkurranse fra en rekke andre store, mellomstore og små aktører aktive innen digitale løsninger/plattformer og rådgivning, herunder CapGemini⁷, BDO⁸, Accenture⁹ mv. Markedet er preget av lave etableringshindringer, mange nyetableringer, tilgjengelig hyllevare (software) og rask utvikling og innovasjon.¹⁰

Transaksjonen endrer derfor i liten grad konkurransepresset mot KPMG revisjons- og rådgivningsselskap. RAV er ingen nær konkurrent av KPMG revisjons- og rådgivningsselskap. Foretakssammenslutningen antas av de samme grunner ikke å få noen virkning for konkurransen uavhengig av hvordan markedet nærmere avgrenses.

4.3 Beskrivelse av de involverte foretakenes konkurrenter, kunder og leverandører

[Melder]					
Konkurrenter		Kunder ¹¹		Leverandører	
Navn	Omsetning (estimert markedsandel)	Navn	Salg	Navn	Andel innkjøp (%)
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]

⁶ <https://www.pwc.no/no/om-oss/aapenhetsrapport-2019.pdf>;
[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/aapenhetsrapport2019/\\$FILE/EY%20Åpenhetsrapport%202019.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/aapenhetsrapport2019/$FILE/EY%20Åpenhetsrapport%202019.pdf);
<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/no/Documents/about-deloitte/aapenhetsrapporten-2019.pdf>

⁷ <https://www.capgemini.com/no-no/service/digital-services/>

⁸ <https://www.bdo.no/nb-no/home-no>

⁹ <https://www.accenture.com/us-en>

¹⁰ NCA kode 62-020 – konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi viser 13 437 bedrifter registrert i foretaksregisteret.

¹¹ KPMG har omkring [Unntatt offentlighet] kunder totalt.

RAV Holding AS (inklusive datterselskaper)					
Konkurrenter		Kunder		Leverandører	
Navn	Estimert markedsandel	Navn	Andel salg (%)	Navn	Andel innkjøp (%) (lisens)
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]
[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]	[Unntatt offentlighet]

5 VERTIKALT FORBUNDNE MARKEDER

Partene kan ikke se at det er noen vertikalt forbundne markeder i henhold til konkurranseloven § 18 a bokstav e).

6 EFFEKTIVITETSGEVINSTER VED FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN

Melder har ikke gjort beregninger av synergier eller effektivitetsgevinster.

[Unntatt offentlighet].

7 TILSYN FRA ANDRE KONKURRANSEMYNDIGHETER

Transaksjonen er ikke meldepliktig i noen andre land eller underlagt noe annet tilsyn.

8 ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP

Årsberetninger og årsregnskap for involverte foretak vedlegges meldingen som:

Vedlegg 2: Årsberetning og årsregnskap 2018 for KPMG (åpenhetsrapport)

Vedlegg 3: Årsberetning og årsregnskap 2018 for RAV Norge AS

9 OFFENTLIGHET OG KONFIDENSIALITET

Denne meldingen inneholder opplysninger som det er av konkurransemessige betydning at hemmeligholdes, og som derfor er underlagt lovbestemt taushetsplikt, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2.

Offentlig versjon av meldingen følger vedlagt, sammen med begrunnelse for opplysninger som ønskes unntatt offentlighet i samsvar med konkurranseloven § 18b.

Vedlegg 4: Utkast til offentlig versjon av meldingen

Vedlegg 5: Begrunnelse for anmodning om unntak fra offentlighet (vedlegget unntatt offentlighet)

10 AVSLUTTENDE BEMERKNINGER

Vi ber om å bli kontaktet dersom det skulle være spørsmål til meldingen.

Dersom Konkurransetilsynet mottar innsynsbegjæringer i meldingen eller andre dokumenter i saken, ber vi om å bli underrettet.

Vennlig hilsen,
Arntzen de Besche Advokatfirma AS

Svein Terje Tveit
advokat

VEDLEGG

Vedlegg 1:	Aksjekjøpsavtale datert 8 november 2019 (vedlegget unntatt offentlighet).....	2
Vedlegg 2:	Årsberetning og årsregnskap 2018 for KPMG (åpenhetsrapport).....	6
Vedlegg 3:	Årsberetning og årsregnskap 2018 for RAV Norge AS.....	6
Vedlegg 4:	Utkast til offentlig versjon av meldingen.....	7
Vedlegg 5:	Begrunnelse for anmodning om unntak fra offentlighet (vedlegget unntatt offentlighet)	7